

IZVJEŠTAJ SA JAVNE RASPRAVE

ZA NACRT DETALJNOG PROSTORNOG PLANA
ZA PROSTOR VIŠENAMJENSKE AKUMULACIJE NA RIJECI
KOMARNICI

SA IZVJEŠTAJEM O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA
ŽIVOTNU SREDINU

U skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji objekata i Zakonu o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. listu RCG", br. 80 od 28. decembra 2005, "Sl. listu CG", br. 40 od 8. avgusta 2011, 59/11, 52/16), održana je Javna rasprava o Nacrtu Detaljnog prostornog za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici i Nacrtu Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, u organizaciji Ministarstva održivog razvoja i turizma. Javna rasprava je organizovana u periodu od od 06.11.2019.godine do 17.12.2019.godine.

Nacrt planskog dokumenta i Nacrt Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu bili su dostupni na Sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma.

www.mrt.gov.me/rubrike/javna_rasprava. Na sajtu su postavljeni:

- Tekst - Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici,
- Grafika - Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici,
- Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici;

Primjedbe, predloge i komentare je bilo moguće dostaviti na:

e-mail: javna.rasprava@mrt.gov.me ili direktno na arhivu Ministarstva održivog razvoja i turizma, IV proleTERSKE 19, u Podgorici, zaključno sa 17.12.2019. godine.

U toku javne rasprave, održana je prezentacija Nacrta planskog dokumenta i javna rasprava:

- **28.11.2019.g u Opštini Plužine (Sala Centra za kulturu opštine Plužine) od od 12-14h**
- **2.12.2019.g u opštini Šavnik (sala Opštine Šavnik) od 12-14h.**

Javnoj raspravi su prisustvovali:

- Rukovodilac izrade planskog dokumenta Svetlana Jovanović sa članovima stručnog tima,
- Danilo Mrdak, Obrađivač Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu
- Predstavnicu Ministarstva održivog razvoja i turizma Ivan Nedović, Direktorat za prostorno planiranje
- Predstavnicu Elektroprivrede AD Crne Gore,
- Predstavnicu Obrađivača Idejnog projekta za HE Komarnica, Institut Jaroslav Černi i Energoprojekt Hidroinženjering Beograd.

U toku Javne rasprave dati su komentari, sugestije i predlozi koji su i pismenim putem dostavljeni Ministarstvu održivog razvoja i turizma i Rukovodiocu planskog dokumenta na uvid.

Na osnovu uvida u dostavljenu dokumentaciju, Obrađivač Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu u nastavku daje pregled pristiglih primjedbi, komentara i sugestija na Izvještaj, kao i odgovore i stavove u odnosu na njih

IZVJEŠTAJ O JAVNOJ RASPRAVI U OPŠTINI PLUŽINE	
<ul style="list-style-type: none"> - NACRT DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA PROCTOR VIŠENAMJENSKE AKUMULACIJE NA RIJECI KOMARNICI I - NACRT IZVJEŠTAJA O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU 	
Organizator Javne rasprave (JR)	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
Vrijeme trajanja JR	od 06.11.2019.godine do 17.12.2019.godine.
Uvid	<ul style="list-style-type: none"> - Sajt Ministarstva održivog razvoja i turizma <u>www.mrt.gov.me/rubrike/javna_rasprava</u> <p>Na sajtu Ministarstva su postavljeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tekst - Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici, ▪ Grafika - Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici, ▪ Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici;
Dostava primjedbi, predloga, komentara;	<ul style="list-style-type: none"> - Putem e-mail-a: javna.rasprava@mrt.gov.me - Arhiva Ministarstva održivog razvoja i turizma, IV proletherske 19, u Podgorici, zaključno sa 17.12.2019. godine.
JAVNA RASPRAVA	
Datum	28.11.2019.g.
Mjesto i vrijeme	Sala Centra za kulturu opštine Plužine od od 12-14h.
Prisustvovali	<p>Ministarstvo održivog razvoja i turizma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ivan Nedović – Direktorat za prostorno planiranje <p>Obrađivač plana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Svetlana Jovanović – rukovodilac izrade plana - Jelena Vuković, - Vesna Jovović, - Jelena Milić; <p>Obrađivač Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Danilo Mrdak <p>Predstavnici EPCG:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ivan Mrvaljević, - Darko Krivokapić , - Velimirka Pešić, - Dragan Čizmović; <p>Obrađivač Idejnog projekta HE Komarnica Institut Jaroslav Černi Beograd, Energoprojekt Hidroinženjering Beograd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dejan Vučković, Dušan Petković, Radmilo Glišić, Milan Tričković;
Korisnici prostora i građani	Građani opština Plužine (procjena oko 30).
Tok diskusije	<p>Ivan Nedović:</p> <ul style="list-style-type: none"> - U ime Ministarstva održivog razvoja i turizma pozdravio je sve prisutne i objasnio značaj i potrebu izrade DPP za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici. <p>Ivan Mrvaljević:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozdravio je sve prisutne ispred Elektroprivrede AD Nikšić i upoznao ih sa značajem projekta izgradnje višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici za ukupan elektroenergetski sistem Crne Gore. - Predstavio je sve aktivnosti koje je EPCG preduzela na izradi analiza, studija i potrebnih podloga, kako bi se dobilo najkvalitetnije rješenje koje će zadovoljiti standarde zaštite životne sredine, ali i ekonomske zahtjeve isplativosti buduće hidroakumulacije. - Pozvao je sve prisutne da iznesu svoje mišljenje i pitanja. <p>Svetlana Jovanović:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Održala je prezentaciju plana u okviru koje je pojašnjen značaj izrade plana, razvoj ideje o izgradnji višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici, zakonski i planski osnov izrade plana, obuhvat plana. Ukazala je na strateške dokumente u državi koji su relevantni za plan i značaj sektora energetike u cjelokupnom razvoju Crne Gore. - Istakla je značaj studijskih - optimizacionih analiza koje se rade za potrebe Idejnog projekta HE Komarnica. - Predstavljani su svi segmenti plana, počev od prirodnih karakteristika, preko stvorenih potencijala, aspekata zaštite prostora i životne sredine i predjela. - Predstavljene su ključne postavke planskog koncepta i razvojni ciljevi. Pojašnjena je organizacija prostora i višenamjenska funkcija buduće hidroakumulacije.

- Posebno se pojasnio odabir tkzv. kote normalnog uspora i varijantna rješenja koja su razmatrana u cilju nalaženja optimalnog rješenja, uz obrazloženje za odabranu kotu 811mm. koja neće remetiti postojeće uslove tečenja na izlazu iz kanjona Nevidio i u zoni Pridvorice u Šavniku.
- Date su ključne informacije u vezi buduće hidroakumulacije i HE Komarnica, sa pojašnjenjem za lokaciju brane na profilu Lonci.
- U prezentaciji su istaknuti pozitivni efekti i benefiti izgradnje HE Komarnica i prikazani mogući negativni uticaji, koji su posebno elaborirani u SPU na životnu sredinu.
- Ukazano je na smjernice za sprovođenje plana i plan realizacije.

Danilo Mrdak:

- Održao je prezentaciju u kojoj je predstavio sve pozitivne i negativne efekte i uticaje na životnu sredinu koje će imati izgradnja akumulacije na Komarnici.
- O svakom uticaju se detaljno govorilo, sa ciljem da se u potpunosti predstave sve promjene do kojih će doći formiranjem buduće hidroakumulacije na rijeci Komarnici.
- Posebno su istaknuti uticaji na lokaciji buduće izgradnje brane HE Komarnica sa pratećim objektima.

Mirko Kovačević:

- Iskazao je podršku izgradnji HE Komarnica,
- Smatra da je neophodno graditi velike hidroenergetske sisteme, jer su mnogo korisniji nego izgradnja više malih hidroelektrana (MHE).
- Istakao je da jedan od ciljeva izgradnje HE Komarnica treba da bude zadržavanje lokalnog stanovništva i radne snage putem zapošljavanja. Iz tog razloga smatra da je neophodno sistemski školovati domicilno stanovništvo Plužina i Šavnika za rad u budućoj HE Komarnica.
- Imajući u vidu negativno iskustvo kad je u pitanju poribljavanje pivske akumulacije, smatra da je te mjere potrebno jasno definisati kod akumulacije na Komarnici.
- Generalno smatra da je projekat izgradnje HE Komarnica pozitivan, ali da unaprijed treba dogovoriti pravila projektovanja, izgradnje i upravljanja ovim sistemom.
- Postavio je pitanje šta je sa projektom izgradnje HE Kruševo, o čemu se u nastavku diskusije kratko razgovaralo.

Dragan Čizmović

- Rekao je da postoji Ugovor i obaveze Elektroprivrede prema opštini Plužine kad je u pitanju HE Piva, da njihovo ispunjenje ide sporo, ali da će sve obaveze biti ispunjenje.
- Istakao je da je Komarnica čeona elektrana, veoma komercijalna i tehnički isplativa.

Dragoljub Blagojević – direktor HE Piva :

Objasnio šta je do sada realizovano iz planova HE Piva – npr.kružna saobraćajnica.

Ivan Mrvaljević:

- Složio se da je školovanje radne snage neophodno i da će se o tome morati brzo razmišljati, s obzirom da će za rad u HE Komarnica biti potrebno oko 70 – 100 ljudi.
- Kadar se mora školovati jer postoji taj nedostatak i to će se morati uraditi u narednih 7 godina, koliko se predviđa da će trajati izrada projektne dokumentacije i izgradnja akumulacije i HE Komarnica.
- Kad je u pitanju HE Kruševo istakao je da je ona treća po prioritetu i da će do kraja godine započeti izrada studije za optimalno korišćenje.
- Pravila upravljanja elektroenergetskim sistemima su definisana Zakonima Crne Gore i Evropskom regulativom.
- Istako je da kroz odgovarajuće Ugovore treba do kraja definisati sve međusobne obaveze.
- DPP za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici daje uputstva za realizaciju HE Komarnica, a pri realizaciji plana treba voditi računa o svim segmentima koji su navedeni, kao i o pitanjima koja su razmatrana u toku Javne rasprave.

Lazar Čalasan – Uprava za šume Plužine:

- Postavio je pitanje drvne mase koja će se izgubiti prilikom izgradnje HE Komarnica.
- Predložio je da se drveće u dijelu korita Komarnice koji će se potapati prvo posiječe i da to treba naglasiti u planu.

Bojan Bujšić – opština Plužine

- Istakao je da je planom potrebno definisati vodosnabdijevanje i saobraćajne puteve, posebno put preko krune brane ali i obaveze EPCG.

Svetlana Jovanović

- U vezi saobraćaja preko krune brane i saobraćajnog povezivanja je pojasnila da je plan to predvidio, ali da se precizna trasa ovim planom ne može definisati, jer zavisi od konačnog, preciznog pozicioniranja brane sa pratećim objektima, a samim tim i pristupnog puta brani. Planom je istaknuta potreba povezivanja Brezna - preko krune brane - naselja Duži i Dubrovsko, do Šavnika.
- Kada je u pitanju vodosnabdijevanje, PUP-ovi opština Plužine i Šavnik su definisali način vodosnabdijevanja. Posebno je potrebno riješiti vodosnabdijevanje naselja Duži i Dubrovsko. U DPP-u za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici se ostavlja i mogućnost vodosnabdijevanja iz akumulacije, što se sa aspekta tehničkih

IZVJEŠTAJ O JAVNOJ RASPRAVI U OPŠTINI ŠAVNIK	
<ul style="list-style-type: none"> - NACRT DETALJNOG PROSTORNOG PLANA ZA PROCTOR VIŠENAMJENSKE AKUMULACIJE NA RIJECI KOMARNICI I - NACRT IZVJEŠTAJA O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU 	
Organizator Javne rasprave (JR)	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
Vrijeme trajanja JR	od 06.11.2019.godine do 17.12.2019.godine.
Uvid	<ul style="list-style-type: none"> - Sajt Ministarstva održivog razvoja i turizma - <u>www.mrt.gov.me/rubrike/javna_rasprava</u> <p>Na njemu su postavljani:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tekst - Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici ▪ Grafika - Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici ▪ Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici
Dostava primjedbi, predloga, komentara;	<ul style="list-style-type: none"> - Putem e-mail-a: javna.rasprava@mrt.gov.me - Arhiva Ministarstva održivog razvoja i turizma, IV proletherske 19, u Podgorici, zaključno sa 17.12.2019. godine.
JAVNA RASPRAVA	
Datum	02.12.2019. godine
Mjesto i vrijeme	Sala Skupštine Opštine Šavnik.od 12-14h
Prisustvovali	<p>Opština Šavnik</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mijomir Vujačić, Predsjednik Opštine Šavnik, - Vlado Bečanović, savjetnik predsjednika <p>Ministarstvo održivog razvoja i turizma</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ivan Nedović – Direktorat za prostorno planiranje <p>Obrađivač plana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Svetlana Jovanović – rukovodilac izrade plana - Simeun Matović

	<ul style="list-style-type: none"> - Jelena Milić <p>Obrađivač Izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Danilo Mrdak <p>Predstavnici EPCG:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ivan Mrvaljević, - Nikola Vukotić, - Velimirka Pešić,
Korisnici prostora i građani	Građani opština Šavnik (procjena oko 10).
Tok diskusije	<p>Mijomir Vujačić, Predsjednik Opštine Šavnik:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pozdravio je prisutne i poželio dobrodošlicu u opštini Šavnik. - Istakao je podršku izgradnji višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici u čemu vidi značajnu razvojnu šansku za opštinu Šavnik. <p>Ivan Mrvaljević:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Upoznao je prisutne sa značajem projekta izgradnje višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici za ukupan elektroenergetski sistem Crne Gore. - Predstavio je sve aktivnosti koje je Elektroprivreda Crne Gore preduzela na izradi analiza, studija i podloga, kako bi se dobilo najkvalitetnije rješenje koje će zadovoljiti sve standarde zaštite životne sredine, ali istovremeno i ekonomske zahtjeve isplativosti izgradnje hidroakumulacije. - Pozvao je sve prisutne da iznesu svoje mišljenje, sugestije i pitanja. <p>Svetlana Jovanović:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Održala je prezentaciju plana u okviru kojeg je pojašnjen značaj izrade plana, tok izrade plana, aktivnosti koje su ga pratile, varijantna rješenja, koncept plana, planiranu namjenu površina, faze izrade plana. - Istaknut je značaj izgradnje HE Komarnica i svi pozitivni efekti po stanovništvo i ukupan razvoj ovog područja, posebno sa aspekta rješavanja infrastrukturnog opremanja, intenzivnijeg razvoja poljoprivrede, otvaranja mogućnosti za razvoj turizma, rekreacije, sportskog ribolova i dr. - Ukazano je i na negativne uticaje koji su evidentirani u Izvještaju o SPU na životnu sredinu. Predstavljena su razmatrana varijantna rješenja pri odabiru kote normalnog uspora, čime je određen i nivo buduće hidroakumulacije na rijeci Komarnici. - Pojašnjen je prostorni odnos sa Parkom prirode Dragišnica i Komarnica, Emerald područjem i kanjonom Nevidio. Naglašen je ključni stav da odabrana kota normalnog uspora 811mnm, obezbjeđuje da se ne remeti prirodno tečenje u zoni Šavnika- Pridvorica i u zoni kanjona Nevidio, koji će se nesmetano koristiti u turističke svrhe, kao i danas.

- Pojašnjen je dali tok aktivnosti nakon usvajanja plana, preko izrade projektne dokumentacije do izgradnje HE Komarnica i definisan preliminarno period za realizaciju.

Danilo Mrdak:

- Održao je prezentaciju u kojoj je predstavio sve pozitivne i negativne efekte i uticaje na životnu sredinu koje će imati izgradnja hidroakumulacije na rijeci Komarnici.
- Detaljno je elaboriran svaki pojedinačni uticaj i prezentirane mjere za ublažavanje tih uticaja. Posebno se detaljno govorilo o zoni kanjona Nevidio.

Mještani sela Dubrovsko:

- Pohvalio je Obrađivača plana i zahvalio se na dolasku u MZ Duži u toku održavanja Javne rasprave, kad se mještani Duži, Dubrovske i Pošćenja imali priliku da se kroz prezentaciju Plana bliže upoznaju sa planskim konceptom i da u neposrednom dijalogu razmotre pitanja od interesa za njihove mjesne zajednice.
- To je bila dobra prilika da se direktno upoznaju sa planom, razgovaraju sa Obrađivačem plana i daju svoje primjedbe i predloge, od kojih su neke, koje se tiču saobraćajnog povezivanja Duži, Dubrovsko – Šavnik, kako je istakao već u toku Javne rasprave prihvaćene. O tome su se uvjerali i kroz prezentaciju plana koja je upravo održana u Šavniku.
- Stav mještana da je i to da je u katastru promijenjena linija granice između Drobnjaka i Pive i da je potrebno da se to sa nivoa opštine razmotri.
- Istakao je da je jedno od ključnih pitanja za stanovnike ovog dijela opštine Šavnik, rješenje vodosnabdijevanja područja.

Vladimir Lazarević :

- Postavio je pitanje da li Kanjon Nevidio može biti ugrožen tj.zatvoren nanosima od akumulacije.
- Govorio je o fabrici za preradu ribe.
- Predložio je vraćanje kote normalnog uspora na visočiju, kao iz prošlog perioda, (na blizu 900mm), uz obrazloženje da su u naselju Šavnik sve dotrajali objekti, stanovništvo je uglavnom starije i iseljava se, pa ne smatra da je potrebno sačuvati taj prostor.

Nikola Vukotić:

- Pojasnio je u vezi pitanja o nanosima od akumulacije, da je urađena studija erozije koja je pokazala da nanosi ne mogu ugroziti kanjon Nevidio.

Milija Ćerović

- Istakao je značaj vodosnabdijevanja, ali smatra da je jedini ispravan način vodosnabdijevanja iz izvora.
- Njegovo očekivanje je da radna snaga koja će biti angažovana na izgradnji HE Komarnica neće biti lokalna, već uglavnom sa strane.

	<ul style="list-style-type: none"> - Jedinu šansu za razvoj područja vidi u u izgradnji puta preko krune brane koji bi povezao dvije strane i skratio put između Plužina i naselja Šavnik. <p>Mijomir Vujačić, Predsjednik Opštine Šavnik:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naglasio je da je valorizacija vodnog potencijala velika šansa za ekonomski razvoj opštine Šavnik. - Istakao je da je Elektroprivreda Crne Gore započela ozbiljan rad na realizaciji HE Komarnica. - Pohvalio je Plan i Izvještaj o uticaju na životnu sredinu kojim je jasno ukazano na sve efekte projekta, kako negativno tako i pozitivne, što daje veliku transparentnost ovom Planu. <p>Milorad Milotijević</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pohvalno se izrazio što je DPP urađen transparentno kroz aktivnu Javnu raspravu po gradovima gdje su građani zaista dobili priliku da javno iskažu svoje mišljenje i daju svoje predloge. - Postavio je pitanje da li je moguća kota normalnog uspora na 806 mnm? <p>Danilo Mrdak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Naglasio je da postoji mogućnost izvlačenja vode iz akumulacije radi vodosnabdijevanja naselja, ali da je to tehničko rješenje zahtjevno i veoma skupo. <p>Svetlana Jovanović</p> <ul style="list-style-type: none"> - Objasnila je da je planom predviđeno povezivanje naselja sa dvije, prirodno razdvojene strane kanjona i da se daje mogućnost saobraćaja preko krune brane, ali Plan ne može definisati preciznu trasu puta, jer ona zavisi od konačne pozicije brane na lokaciji Lonci i pratećih objekata do kojih će se predvidjeti pristupni put. - Sa stanovišta mogućnosti njegove realizacije je dovoljno da Plan predlaže tu mogućnost, a svi detalji će se definisati u projektnoj dokumentaciji. - Kada je u pitanju vodosnabdijevanje, PUP-ovi opština Plužime i Šavnik su definisali način vodosnabdijevanja. U DPP-u se ostavlja i mogućnost vodosnabdijevanja iz akumulacije, a tehničke mogućnosti i ekonomska isplativost će se definisati na nivou projektne dokumentacije. - Što se tiče niže kote normalnog uspora (806mnm), ona nije moguća, jer time ne bi bila ekonomski održiva i isplativa izgradnja hidroakumulacije i HE Komarnica.
--	---

ODGOVORI OBRAĐIVAČA NA PRIMJEDBE SA JAVNE RASPRAVE

MIŠLJENJE ORGANIZACIJE KOD na Nacrt DPP-a i Izvještaj o SPU na životnu sredinu 104-460/65, od 18.12.2019.g.

- *Komentar: U Mišljenju je iskazan stav da su DPP za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici i Izvještaj o SPU na životnu sredinu konfuzni i ne daju jasan prikaz postojećih vrijednosti i usluga rijeke Komarnice ni alternative korišćenja predmetnog prostora.*

Odgovor: Ne prihvata se primjedba.

Pažljivim čitanjem predmetnog dokumenta satrateške procjene, vrlo je teško reći da je dokument konfuzan i da ne daje jasan prikaz *postojećeg* stanja prostora rijeke **Komarnice**. Što se tiče alternative koja podrazumijeva da se ne vrši nikakav zahvat u prostoru znači da sve ostane onako kako i jeste te je nepotrebno naglašavati jer to proizilazi iz same logike DPPa i opisa trenutnog stanja koji je u njemu dat. Obaveza SPU jeste da predvidi i opiše sve moguće promjene koje će nastupe u slučaju realizacije ovog DPP što je u ovom dokumentu i učinjeno.

- **Komentar:** *Zahvat plana obuhvata dio Parka prirode Dragišnica i Komarnica i veći dio Emerald područja Komarnica. Izgradnjom HE na rijeci Komarnici bi se izgubio status Emerald područja, a status Parka prirode bi izgubio svoje suštinske karakteristike.*

Odgovor: Ne prihvata se primjedba. U planu su prikazani mogući uticaji izgradnje hidroakumulacije na rijeci Komarnici, kako pozitivni efekti, tako i negativni uticaji. Jasno je rečeno da će planirana hidroakumulacija imati uticaja na jedan dio Regionalnog Parka Dragišnica – Komarnica. Izvještajem o SPU je jasno istaknuto da će se Komarnica brisati iz mreže Emerald područja, dok je za Park prirode objašnjeno da će uticaj biti u dijelu koji se nalazi neposredno uz Komarnicu i to do kote od 30m iznad rijeke (koliko će jezero dopirati u slučaju da je maksimalno puno), te da je Dragišnica zaštićena zbog šumskih sastojina koje se nalaze na višim kotama, tako da identifikovani negativni uticaj neće suštinski remetiti ovaj Regionalni park, bar ne dio koji je od suštinskog značaja za zaštitu.

- *Komentar: Pitanje Parka Dragišnica i Komarnica i veći dio Emerald područja Komarnica, pitanje statusa Parka prirode.*

Odgovor: Na ovu primjedbu je prethodno odgovoreno. Kako je jasno, što je i navedeno Izvještajem, da će se u dužini od preko polovine Emerald sajta „Komarnica“ riječni tok se u potpunosti izmijeniti i pretvoriti u jezerski ekosistem, buduća egzistencija ovog sajta, kada su u pitanju akvatični organizmi, sa aspekta Izvještaja SPU na životnu sredinu je neodrživa, pa je u SPU na životnu sredinu, data preporuka da se briše iz sistema emeralda što je nadležnosti relevantnih institucija u skladu sa zakonskom regulativom.

U Planu i Izvještaju SPU na životnu sredinu su istaknuti i najmanji mogući negativni uticaji pri formiranju hidroakumulacije i izgradnji HE Komarnica. Date su mjere i predlozi za izbjegavanje ili ublažavanje negativnih uticaja.

- Šta će se desiti ako se ovaj plan ne razvije? Promjene ekosistema i gubitak pejzažnih vrijednosti...

Odgovor: SPU sve promjene do detalja identifikovane i gdje je to bilo moguće predviđene mjere za ublažavanje negativnih posledica. Ako se ovaj plan ne realizuje jasno je da će sve ostati kao i do sada, dakle divljina kojoj se ne može prići sa svim svojim vrijednim prirodnim karakteristikama. **Treba napomenuti, da će se Pri izradi projektne dokumentacije i izgradnji, dodatno će se voditi računa o potencijalnim negativnim uticajima, kako bi se oni sveli na najmanju moguću mjeru. Planirani infrastrukturni objekat neće usloviti trajno formiranje novih naselja, niti će narušiti funkciju i izgled postojećih naselja, odnosno dijelova naselja u zahvatu plana, kao ni naselja u kontaktnoj zoni.**

Ovim planom neće biti ugrožene temeljne prirodne vrijednosti, prije svega RP Dragišnjica i Komarnica i Kanjon Nevidio.

Planirana infrastruktura će stimulatивно uticati na razvoj područja u kontaktnoj zoni hidroakumulacije.

Postojeće korišćenje i namjena prostora neposredno uz akumulaciju i u kontaktnoj zoni plana neće biti promijenjena izgradnjom višenamjenske akumulacije i HE Komarnica, osim u zoni izgradnje brane i pratećih objekata.

MIŠLJENJE PARKA PRIRODE DRAGIŠNICA I KOMARNICA na Nacrt DPP-a za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici

- **Komentar:** Pri izradi Plana i Izvještaja o SPU na životnu sredinu potrebno je sa posebnom pažnjom i oprezom sagledati sve mogućnosti radi izbjegavanja štetnih i negativnih uticaja na sami prostor koji pripada zaštićenom prirodnom dobru, kao i na čitavo okruženje. Jedna od najboljih opcija bi bila kada bi se izbjegao ulazak u granice zaštićenog prirodnog dobra.
- Prostor koji se nalazi na samom izlasku iz kanjona Nevidio je sastavni dio zaštićenog prirodnog dobra i može doći do vizuelnog i estetskog narušavanja jedne od najatraktivnijih lokacija u opštini Šavnik i Crnoj Gori.
- Iskazano je mišljenje da će izgradnja višenamjenske akumulacije imati negativan uticaj na biodiverzitet u granicama Parka prirode Dragišnjica i Komarnica i na okolnu životnu sredinu, pa je u SPU na životnu sredinu potrebno predložiti mjere za smanjenje uticaja i propisati sankcije za izvođača radova i kasnije upravljača višenamjenske akumulacije.

Izgradnja višenamjenske akumulacije će dovesti do uticaja na vodne ekosisteme, što će dovesti do promjene migratornih puteva vodenih organizama, ili blokade migratornih puteva. Kroz SPU na životnu sredinu predvidjeti izradu ribljih ljestvi kako ne bi došlo do promjene migratornih puteva.

Izgradnja višenamjenske akumulacije neće imati negativnih uticaja ili će uticaji biti minimalni na šumoviti prostor Dragišnice, koja je takođe u granicama Parka prirode, kao i na ostali dio zaštićenog prirodnog dobra.

Kroz SPU na životnu sredinu predvidjeti redovan monitoring stanja životne sredine na samoj lokaciji koju će obuhvatiti akumulacija, tako i okolnog predjela na koji se oslanja akumulacija.

Odgovor: Prihvata se primjedba.

U Predlogu plana će se dodatno naglasiti potreba očuvanja zone na izlasku iz kanjona Nevidio, a upravo iztog razloga data je preporuka da se tokom ljetnjih mjeseci kada se odvija turistička djelatnos kota do koje je maksimalno moguće puniti buduću akumulaciju spusti za 1m kako bi se dodatno osiguralo smanjenje konflikta kanjona I budućeg vještačkog jezera.

Nije moguće u potpunosti izbjeći granice Parka prirode Dragišnica i Komarnica, ali je u Izvještaju o SPU na životnu sredinu obrazložen taj aspekt i rečeno je da hidroakumulacija neće dovesti do izrazitog kvalitativnog ugrožavanja ovog Regionalnog parka, jer će se očuvati sva najvažnija staništa i ekosistemi koji se nalaze iznad kote 811mm, pa će ovaj Regionalni park i pored očiglednog negativnog uticaja moći i dalje da ispunjava svoju fukciju zbog koje je i osnovan.

U SPU na životnu sredinu su definisani svi i najmanji negativni uticaji na životnu sredinu. Predviđeno je da se preduzmu sve zakonske mjere, kako bi se privremeni uticaji na životnu sredinu minimizirali.

Dat je opis programa praćenja stanja životne sredine uključujući i zdravlje ljudi i predlog aktivnosti monitoringa po tematskim oblastima i indikatorima iz oblasti biodiverzeta, geologije, kvaliteta zemljišta, vode, buke, kvaliteta vazduha.

U Predlogu plana će se dodatno naglasiti potreba redovnog monitoringa stanja životne sredine, na području akumulacije i okolnog predjela.

Primjedba: U Zaključku SPU na životnu sredinu se navodi: *“Analizom raspoloživih podataka o svim segmentima životne sredine, te nakon identifikacije potencijalnih uticaja usled realizacije Plana, definisane su mjere (poglavlje 7) predviđene u cilju sprečavanja, ograničavanja, smanjenja ili otklanjanja, u najvećoj mogućoj mjeri, bilo kog značajnog identifikovanog negativnog uticaja (Poglavlje 6), odnosno uvećanja pozitivnih uticaja, na zdravlje ljudi i životnu sredinu do koga realizacija iste dovodi. Obuhvaćene su mjere predviđene zakonima i drugim propisima, normativima i standardima, kao mjera i preporuka za sprečavanje i ograničavanje negativnih, odnosno uvećanja pozitivnih uticaja*

i ostvarivanje ciljeva zaštite i unapređenja životne sredine, datih na osnovu identifikovanih uticaja na sve segmente životne sredine”.

Odgovor obrađivača: Planom se može predvidjeti i mogućnost da se uz adekvatna rješenja nastoje omogućiti migratorni putevi vodenim organizmima, ali zbog konfiguracije terena, visine brane i ostalih uslova, u Javnoj raspravi je istaknuto da za ovako visoke brane ne postoji nikakvo rješenje koje bi bilo efektivno odnosno koje bi garantovalo da se održi kakav takav riječni kontinuum i koje bi omogućavalo migracije riječnih organizama.

**DIREKTORAT ZA ŽIVOTNU SREDINU- Ministarstvo održivog razvoja i turizma,
broj 112-460/66, od 23.12.2019.g.**

U Mišljenju su dati sljedeći stavovi, koji se uglavnom odnose na Izvještaj o SPU na životnu sredinu, a samo dijelom na Plan:

- *Iako se kota 811mnm predlaže kao optimalna treba naglasiti da postoje negativni uticaji na određene segmente životne sredine.*
- *Razmatrajući opšti koncept zauzimanja kanjanskog dijela, ali i šireg područja zaključuje se da će sljedeće grupe pretrpjeti najveće negativne uticaje: flora i staništa koja grade fauna beskičmenjaka riječnog dna –bentos, fauna riba i fauna sisara.*

Odgovor: Prihvata se primjedba. U Planu su istaknuti pozitivni i negativni uticaji izgradnje HE Komarnica. U Izvještaju o SPU na životnu sredinu su detaljnije elaborirani i na osnovu kriterijuma za ocjenjivanje veličine uticaja, dat je sumarni prikaz negativnih uticaja. Definisane su moguće mjere za ublažavanje negativnog uticaja po svakom segmentu. („Mjere predviđene u cilju sprječavanja smanjenja ili otklanjanja značajnijih negativnih uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu do kojih dovodi realizacija plana“).

- *Potrebno je za Emerald područja navesti da su potencijalna i uvrstiti prepoznata potencijalna Natura 2000 staništa shodno Katalogu staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju (direktiva o staništima).*

Odgovor: Prihvata se primjedba.

- *U Izvještaju o SPU na životnu sredinu u tabelu unijeti da je vrsta Lutra lutra na dodatku II Bernske konvencije, strogo zaštićena vrsta faune.*

Odgovor: Prihvata se primjedba.

- *U dijelu Zaštićena područja naglasiti da se radi o potencijalnom Emerald području koje još uvijek nije proglašeno kao zaštićeno područje.*

Odgovor: Prihvata se primjedba.

- *U Opštim ciljevima zaštite životne sredine treba dodati pored zaštite habitata i endemičnih i ugroženih vrsta flore i faune. (Blečić- malijev jeremičak).*

Odgovor: Prihvata se primjedba.

- *Pored očekivanih pozitivnih efekata, međusobna informisanost i saradnja sa BiH je nužna i poželjna ne samo u fazi eksploatacije, već i u fazi planiranja i projektovanja ovog hidrosistema, navedeno je u dokumentu SPU. Direktorata za životnu sredinu će to po prijemu dopisa od Direktorata za planiranje prostora i učiniti.*

Odgovor: Prihvata se stav o prekograničnoj saradnji sa BiH.

EKO TEAM

Broj:112-23/384, od 03.12.2019.g.

Komentar: U skladu sa članom 16, Zakona a strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu ("Sl. list RCG", br. 80/05 od 28.12.2005 i "Sl. list Crne Gore", br. 73/10 od 10.12.2010, 40/11 od 08.08.2011, 59/11 od 14.12.2011) potrebno je dostaviti kao prilog Izvještaju dokaz da je nosilac izrade Izvještaja registrovan u Centralnom registru privrednih subjekata, odnosno u odgovarajućem registru nadležnog organa matične države stranog pravnog lica ili preduzetnika, za obavljanje poslova izrade planskih dokumenata, studija i analiza uticaja na životnu sredinu;

Odgovor obrađivača: Primjedba je prihvaćena i skladu sa istom Izvještaj je dopunjen.

Komentar: U skladu sa članom 16, Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu potrebno je kao prilog Izvještaju dostaviti rješenje o formiranju multidisciplinarnog tima.

Odgovor obrađivača: Primjedba je prihvaćena i skladu sa istom Izvještaj je dopunjen.

Komentar: U skladu sa članom 16, stav 4, Zakona o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu potrebno dostaviti dokaze da su stručna lica koja čine multidisciplinarni tim kvalifikovana za izradu Izvještaja o SPU;

Odgovor obrađivača: Primjedba je prihvaćena i skladu sa istom Izvještaj je dopunjen.

Komentar: U tački 1.1 Izvještaja o SPU potrebno je dati pravni i planski osnov za izradu DPP- a za prostor višenamjenske akumulacije na rijeci Komarnici, kao i sadržaj i ciljeva plana. Date informacije o sadržaju SPU nijesu relevantne za ovo poglavlje;

Odgovor obrađivača: Primjedba prihvaćena i zakonska regulativa je ažurirana i prilagođena predmetnom Izvještaju, a relevantna planska dokumenta za ovaj prostor dodata.

Komentar: Izvještaj o SPU mora detaljnije opisati opšti pristup procjeni, uključujući proceduralne korake i integraciju nalaza/rezultata u proces planiranja;

Odgovor obrađivača: Primjedba je prihvaćena i skladu sa istom Izvještaj je dopunjen.

Komentar: Izvještaj o SPU kao ni sami DPP detaljno ne opisuju sva varijantna rješenja koja su razmatrana i analizirana za potrebe optimizacije kote normalnog uspora niti se opisuju njihova procjena uticaja na životnu sredinu. Izvještaj i Plan je potrebno dopuniti na gore predloženi način;

Odgovor obrađivača: Varijantna rješenja su data u DPP-u. Postojala su četiri varijantna rješenja za Kote Normalnog Uspora, 801 mnv, 806 mnv, 811 mnv i 816 mnv. Od sva četiri predložena rješenja kao najisplativija se pokazala KNU od 816 mnv. Od nje se odustalo zbog konflikta sa kanjonom Nevidio koji je zaštićena geomorfološka cjelina, imajući u vidu da je očuvanje ovog kanjona postavljeno kao jedan od prioriteta projektnog zadatka, sa ciljem što većeg očuvanja životne sredine, kao i lokalne ekonomije. Kota 811 mnv je izabrana kao kompromisna, jer sa jedne strane omogućava da kanjon Nevidio ostane u prirodnom stanju, a sa druge strane ima najpovoljniji investicioni količnik. Uticaji po životnu sredinu varijantnih rješenja sa KNU 801 mnv i 806 mnv su skoro u potpunosti identične, kao i za izabrano rješenje od 811 mnv, sa time što bi nivo jezera bio nešto niži, u prvom slučaju za 10 m, a u drugom slučaju za 5 m. Dužina vještačkog jezera u prvom slučaju (KNU 801 mnv) bila kraća za nekih 550m u pravcu Šavnika i iznosila bi 16,15 km dok bi u pravcu kanjona Nevidio jezero bilo kraće nekih 350 m zbog većeg nagiba terena i jezero bi u tom pravcu bilo dugačko 13,35 km. Za drugu varijantu (KNU 806 mnv) vještačko jezero bi u pravcu Šavnika bilo kraće 250m dok bi u pravcu kanjona Nevidio ono bilo kraće za nekih 120 m. Iz ovog se jasno vidi da bi negativni uticaj po ekosisteme bio skoro identičan i da bi i dalje veliki dio postojećih ekosistema bio potopljen. Stoga izbor nižeg KNU ne bi značajno smanjio negativni uticaj po životnu sredinu, baš kao i u slučaju da je izabrana najvišočija kota od 816 mnv, ali bi u tom slučaju bio ugrožena geomorfološka cjelina kanjona Nevidio.

Sve ostale promjene koje bi nastupile kao realizacija ovog plana bi ostale iste bez obzira na ova četiri varijantna rješenja

Komentar: Izvještaj o SPU ne daje međusobno poređenje uticaja na životnu sredinu varijantnih rješenja koja su definisana DPP-om niti njihovo poređenje sa situacijom "bez akcije" - bez implementacije predmetnog plana;

Odgovor obradivača: Navedeno je već objašnjeno u prethodnom komentaru i odgovoru obradivača. U slučaju da izostane realizacija ovog plana čitav ovaj prostor bi ostao u netaknutom stanju i ne bi došlo do gubljenja dijelova kopnenih ekosistema zajedno sa dijelovima ili cijelim habitatima, kao ni do izmjene riječnog ekosistema u jezerski. Izostale bi sve one projektovane i predviđene promjene koje su procijenjene u dokumentu a za slučaj realizacije ovog DPPa.

Komentar: U Izvještaju nije procijenjena i opisana buduća evolucija ključnih pitanja o životnoj sredini (stanja životne sredine i njenog mogućeg razvoja) bez primjene predmetnog plana;

Odgovor obradivača: Kompletan dio ovog prostora, osim gornjih kota u blizini ljskih naselja, je u netaknutom stanju. U smislu evolucije to jeste razvoj ekosistema, ovaj prostor je pokriven šumom kao klimaksnim odnosno krajnjim stadijumom razvoja kopnenih ekosistema, te se nikakve prirodne promjene ne mogu desiti u budućnosti, a da budu posledica prirodne evolucije ekosistema. Sa tim u vezi je da neće doći ni do kakvih promjena u parametrima životne sredine koji sa jedne strane determinišu tip klimaksnog ekosistema, ali i koji su pod blagim uticajem i modifikacijom upravo ovog ekosistema. Što se tiče riječnog ekosistema i on je u stadijumu klimaksa za date sredinske parametere te neće doći ni do kakve promjene sa protokom vremena za slučaj da se ne promijene sredinski parametri.

Ono o čemu se može raspravljati jeste razvoj ovih ekosistema u situaciji značajnijih izmjena parametara životne sredine, kao posledica globalnog zagrijavanja, koji bi se mogli svesti na rast temperatura i smanjenje padavina. U ovakvoj situaciji za očekivati je da se na ovim prostorima sa protokom dužeg vremenskog intervala (najmanje 100 godina) razviju kserotermni šumski ekosistemi, koji su karakteristični za umjereno mediteranski klimati, a koji postoje na sličnim nadmorskim visinama.

Za riječni ekosistem zagrijavanje i smanjenje padavina znači manje količine vode u riječnom koritu na godišnjem nivou i povećanje prosječne temperature vode što može pogodovati boljem razviću termofilnih vrsta, ali ne i nekoj drastičnoj izmjeni same suštine riječnog ekosistema.

Ove potencijalne promjene su veoma diskutabilne i nije do kraja jasno da li će naše podneblje biti pogđeno sušama ili povećanju vlažnosti uz povećanje temperatura, te je nemoguće sa sigurnošću tačno predvidjeti u kojem pravcu će trenutno prisutni ekosistemi evoluirati.

Komentar: Izvještaj o SPU ne daje jasnu identifikaciju i opis sukoba i/ili sinergije između ciljeva zaštite životne sredine u drugim strategijama, planovima i programima (ako ih ima). Ukoliko ih nema potrebno je to i konstatovati u samom Izvještaju.

Odgovor obradivača: Komentar je nejasan, Izvještaj definiše ciljeve životne sredine u odnosu na prostor i namjenu izgradnje hidroakumulacije. Imajući u vidu definisane ciljeve Izvještaja u pogledu obaveze zaštite vrijednih prirodnih dobara (Regionalni park Dragišnjica i Komarnica, kanjon Nevidio)

Komentar: U dijelu Programa monitoringa potrebno je definisati i najmanje istaći kao mjeru koju moraju sadržati budući pravilnici ili planovi monitoringa, a to je plan informisanja zainteresovanih strana u slučaju akcidentnih situacija, plan praćenja mogućih prekograničnih uticaja, kao i način informisanja potencijalno pogođene zemlje o rezultatima monitoringa;

Odgovor obradivača: U potpunosti se slažemo da svi ovi planovi moraju da postoje, ali smatramo da je nepotrebno da se SPU opterećuje ovim detaljima već je to posao koji će biti definisan na nivou procjene uticaja, kao i svih dokumenata koje je kasnije potrebno izraditi. Ono što će svakako biti dato jeste da ćemo u ovom poglavlju napomenuti neophodnost izrade svih budućih planova koji bi pobliže definisali ove mjere.

Komentar: U tački 2.6.1.1 Flora i staništa (habitati) potrebno je kvantitativno izraziti koliko velike površine pojedinih habitata nestaju pod uticajem akumulacije; Za sve bezkitmenjake je potrebno je utvrditi procenat nestanka staništa kako bi se realno mogao utvrditi uticaj;

Odgovor obradivača: Precizna kvantifikacija površina koje će biti izgubljene a prema tipu habitata je u potpunosti nemoguća jer se radi o nepristupačnom terenu a dijelu koji će biti potopljen je skoro 90 % nemoguće prići na bilo koji način osim alpinističkom opremom i uz značajno alpinističko iskustvo. Kretanje kroz sami kanjon iz riječno korito je takođe skoro neizvodljivo i ograničeno je na manji dio toka lijevo i desno od mjesta do kojih se može prići (u zoni gdje će biti buduće vještačko jezero postoji samo tri takva silaza) te je istraživanje i precizno kartiranje skoro pa neizvodljivo. Ono što je rađeno jeste upoređenje ovih staništa sa drugim istim staništima u obližnjim kanjonima Tare, Pive, Pridvorice, Bijele i Bukovice i onda je u odnosu na ukupnu prisutnost tih staništa u Crnoj

Gori data procjena gubitka. Što se tiče beskičemenjaka koji nastanjuju mikorstaništa to je tek skoro pa nemoguće uraditi i nije ni potrebno za ovaj dokument.

Komentar: Potrebno je kvantitativno prikazati koliko šumskog zemljišta će nestati pod uticajem akumulacije, izgradnje pristupnih puteva i dalekovoda.

Odgovor obrađivača: U ovom dijelu obrađivač nije u mogućnosti dati precizno porcenat mogućeg gubljenja šumskog zemljišta, obzirom da se budućim formitranjem, akumulacije neće ili će se izgubiti vrlo mali porcenat šumskog zemljišta. U dijelu prostora koji se nalazi van samog kanjona, Izvještajem su date mjere i preporuke da se detaljnim planiranjem prateće infrastructure striktno izbjegavaju šumska zemljišta, te se očekuje da se neznatan dio takvoog zemljišta degradira.

Komentar: Gubitak kopnenih staništa usljed obrazovanja vještačkog jezera, gubitak dijela populacije endemičnih biljaka, narušavanje geomorfoloških odlika kanjona potapanjem stjenovitih krečnjačko — dolomitnih strana su markirani sa narandzastom bojom (jak negativan uticaj), mišljenja smo da navedeni uticaji moraju biti markirani crvenom bojom (izuzetno jak negativan uticaj) jer se radi o ireverzibilnim uticajama za koje ne postoje mjere mitigacije;

Odgovor obrađivača: Prijedba relevantna i Izvještaj je korigovan u skladu sa istom.

Komentar:SPU ne obrađuje adekvatno kumulativni efekat plana izgradnje HE Komarnica u odnosu na postojeću HE Piva;

Odgovor obrađivača: Izgradnom HE Komarnica kao uzvodnom kaskadom HE Piva postiže se pozitivan evekat na sve nizvodne akumulacije a pogotovo na HE Piva. Nova vidisoka brana uzvodno od brane HE Piva značajno pomaže boljem upravljanju i valoricaji voda.

Detaljnu razradu efekata izgradnje HE Komarnica na HE Piva, njihov združeni rad, i zajedničke efekte detaljno razrađuje dalja tehnička dokumentacija (tehnička dokumentacija višeg reda), kao i Studija opravdanosti za potrebe izgradnje HE Komarnica koje će biti izradjne nakon usvajanja DPP-a sa SPU.

Komentar. U sadržaju SPU se navodi "Zbog gore pomenute surovosti geografskog prostora, ova istraživanja su bila ograničena na djelove koji su bill relativno lako pristupni, a onda su eksperti dok svoje procjene za vrste u okviru svake od grupe sa kojom se bave. Smatramo da je to bio dovoljan i jedini mogući nivo podataka...". Ne smatramo da je ovo dovoljan nivo istraživanja za adekvatnu procjenu uticaja na životnu sredinu jer procjena uticaja, a naročito kvatifikacija pogodnih vrsta, staništa itd. se ne može raditi na bazi pretpostavki i sprovedenih brzih terenskih istraživanja kako se navodi u sadržaju SPU. Stoga, SPU najmanje mora da definiše kao mjeru da se na nivou Projektna procjene uticaja na životnu sredinu moraju sprovesti detaljna biodiverzitetiska istraživanja kanjona s ciljem precizne procjene uticaja HEKomarnica na biodiverzitet kanjona.

Odgovor obrađivača: Precizna istraživanja su skoro u potpunosti nemoguća, jer se radi o nepristupačnom terenu, a u dijelu koji će biti potopljen je skoro 90 % slučajeva nemoguće prići na bilo koji način osim alpinističkom opremom i uz značajno alpinističko iskustvo. Kretanje kroz sami kanjon iz riječno korito je takođe skoro neizvodljivo i ograničeno na manji dio toka lijevo i desno od mjesta do kojih se može prići (u zoni gdje će biti buduće vještačko jezero postoji samo tri takva silaza), te je istraživanje i precizno kartiranje skoro pa neizvodljivo. Ono što je rađeno jeste upoređenje ovih staništa sa drugim istim staništima u obližnjim kanjonima Tare, Pive, Pridvorice, Bijele i Bukovice i onda je u odnosu na ukupnu prisutnost tih staništa u Crnoj Gori data procjena gubitka. Što se tiče beskičemenjaka koji nastanjuju mikorstaništa, to je tek skoro pa nemoguće uraditi i nije ni potrebno za ovaj dokument.

Detaljno istraživanje ovakvog prostora bi zahtijevalo angažovanja velikog broja ljudi, ne samo biologa već pomoćnog osoblja kao logistike za kretanje kroz ovaj teren, a samo istraživanje bi trajalo dvije ili tri godine. Sa sigurnošću možemo da tvrdimo da bi se nivo preciznosti podataka podigao samo za nekih 10 – 15 posto što ne bi opravdalo uloženo vrijeme, ali hazard kojim bi izložili istraživače (ukoliko bi našli takve da se odvaže i preuzmu toliki rizik) izuzetno visok. Stoga smatramo, baš kao što smo i istakli, da je ovo jedini mogući nivo pouzdanosti podataka, jer niti jedno istraživanje ne može da bude 100% (ovo naročito kada se radio grupama maliih dimenzija ili čak o onim mikroskopski sitnim).

Komentar: SPU ne pominje da li će se uzvodno od brane morati betonirati kanjon odnosno formirati betonska zavjesa kako bi se ispunile šupljine/pećine u stijenama i stvorio nepropusni bazen. Ukoliko biti ovakvih vrste radova u samom kanjonu potrebno je procijeniti uticaj koji nastaje prilikom izvođenja ove vrste radova.

Odgovor obrađivača: Ovo je dato u procjeni kada je govoreno o negativnom uticaju po populacije ljiljaka koji žive u kanjonu, kao i u dijelu kada su predložene mjere za ublažavanje ovih negativnih uticaja.

Komentar: Generalno gledano, Izvještaj o SPU ne daje najjasniji opis procjene uticaja koja je potkrijepljena kalkulacijama, primjerima i referencama, sa izvorima standarda kvaliteta i obrazloženjima;

Odgovor obrađivača: Uzimajući prethodne odgovore, komentar dijelom ostaje nejasan. Naime, prethodno navedene relevantne činjenice, ukazuju da je ocijena nedostatka referenci prilično stroga, uzimajući u obzir karakteristike prostora i nepristupačnost istog, te podataka da su pojedini članovi tima obrađivača (kao i oni su radili posebna istraživanja za potrebe ovog dokumenta) jedni od rijetkih koji su uspjeli doći do jedine tri tačke gdje se može maksimalno prići kanjonu. Takođe, nadovezujući se na prethodno, smatramo da je data procjena vrlo objektivna, uzimajući u obzir stručne reference obrađivača i profesionalnu angažovanost, a samim tim i posjedovanja nivoa znanja koji omogućava adekvatnu procjenu negativnih uticaja datih Izvještajem.